

Tadeusz Nawrolski, Zbigniew Nowakowski

Zamość. Fortyfikacje

Informator Archeologiczny : badania 12, 285-286

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cina, miały na celu odsłonięcie dawnych bruków. Przebadano ogółem 80 m². W północnej części badanego obszaru, od strony ul. Świerczewskiego, odsłonięto bruk podwórkowy oraz fundamenty budynku - oba obiekty można prawdopodobnie datować na przełom XIX/XX wieku. W części południowej, od strony ul. Zatylniej, natraflono na fundament budynku /według informacji ustnych, zebranych w Tykocinie, była to olejarnia, postawiona prawdopodobnie również na przełomie stuleci/. W tym samym wykopie, na głębokości ca 1,5 m, odkryto płyt bruku kamiennego na podsypce z żółtego piasku, najprawdopodobniej będący resztką podłogi piwnicy jednej z poprzednich faz zabudowy posesji. Calec na stanowisku stwierdzono na głębokości ca 2,80-3,40 m poniżej obecnej powierzchni gruntu /co stanowi około 2,30-2,90 m poniżej poziomu ulicy Świerczewskiego/. Usytuowanie odkrytych fundamentów nawiązuje do usytuowania budynków stojących obecnie na posesjach sąsiednich.

2/ Pozostałości pierwszego klasztoru bernardyńskiego /zbudowanego w II połowie XV wieku/. Z uwagi na niedostępność terenu dla badań wykopaliskowych /zabudowania mieszkalne i gospodarcze, garaże, warsztaty, parking ciężkiego sprzętu przedsiębiorstwa melioracyjnego/ ograniczono się do wykonania wierceń sondażowych, które pozwoliły uchwycić ogólne zarysy założenia klasztornego. W celu zweryfikowania wyników wierceń należy na tym stanowisku przeprowadzić badania geofizyczne. Badania wykopaliskowe będą możliwe dopiero po usunięciu przynajmniej drewnianych budynków mieszkalnych.

WŁOCŁAWEK

patrz
późne średniowiecze

ZAMOŚĆ
Fortyfikacje

PP Pracownie Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadził mgr Tadeusz Nawroński przy współpracy mgr Zbigniewa Nowakowskiego. Finansowała Wojewódzka Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli Wiejskich w Zamościu. Trzeci sezon badań. Fortyfikacje miejskie /XVI-XIX wiek/.

Badania i nadzory archeologiczne w obrębie fortyfikacji koncentrowały się w 4 punktach: bastion 7, brama Lubelska Stara i Nowa oraz kurtyna 1-2. Prace na bastionie 7 obejmowały powierzchnię 550 m² na plateau oraz cały nasyp ziemny przy północnym murze czoła bastionu. Rozpoznano wewnętrzny przebieg murów oryilonu po-

łudniowego, jego system konstrukcyjny i etapy rozbudowy. Ważnym elementem było uchwycenie muru kurtyny 7-1 wchodzącej w obręb dzisiejszego bastionu oraz korytarza komunikacyjnego, biegnącego równoległe do niej, usytuowanego od wnętrza miasta. Niezależnie od całej galerii strzelniczej wykonanej w XIX wieku przy murach czoł bastionu, odkryto dwie poterny istniejące w grubości murów orylonów i prowadzące obecnie z kazamat do wspomnianej galerii strzelniczej. Z kolei podczas usuwania nasypu ziemnego w fosie zlokalizowano i zabezpieczono kojec narożny z korytarzem wewnętrznym. Ustalono także poziom fosy bezpośrednio przy południowym kazamacie oraz czytelne ślady wbudowania jej w przestrzeń między kurtyną, a orylonem.

Kontynuacja badań w bramie Lubelskiej Starej doprowadziła do odkrycia najstarszego, nieznanego dotychczas rzutu bramy, składającego się z przejazdu głównego o wymiarach około 5 x 10 m /pełna długość nie jest znana z powodu zniszczenia północnej części bramy przez kanał/ i wartowni o wymiarach 3 x 4 m, usytuowanej przy południowo-wschodnim narożniku budowli. Odsłonięto kilka dalszych relikwów murów pozwalających na prześledzenie rozwoju bramy Lubelskiej Starej od formy z końca XVI wieku do stanu zrealizowanego podczas generalnej przebudowy z początkiem XIX wieku.

W trakcie wykonywania przekopu przez zasypisko fosy, tj. od zewnętrznej elewacji bramy Lubelskiej Nowej do rawelinu usytuowanego naprzeciw, odkryto nieznaną do tej pory furtę, usytuowaną poniżej głównego przejazdu bramy, a powiązaną z galerią strzelniczą biegnącą również pod bramą, równoległe do kurtyny 5-6. Prace w tym rejonie powinny ujawnić relikwty kojca, filarów mostu przerzuczonego nad fosą, a uzyskany przekrój pozwoli na obniżenie terenu do pierwotnych rzędów i właściwe wyeksponowanie urządzeń obronnych.

Podczas nadzoru archeologicznego przy kurtynie 1-2 odsłonięto relikwty prawdopodobnie poterny zlokalizowanej w połowie kurtyny i prowadzącej z miasta na drogę wałową. Być może miała ona połączenie z galerią strzelniczą.

Badania i nadzory archeologiczne będą kontynuowane.

ZAMOŚĆ
Stare Miasto

PP Pracowni Konserwacji
Zabytków
Pracownia Archeologiczno-
Konserwatorska
Oddział w Zamościu

Badania prowadzili mgr Grażyna Nawrońska,
mgr Tadeusz Nawroński /autor sprawozdania/
przy współpracy mgr Zbigniewa Nowakowskiego.